

PODEJMOWANIE I PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ (PDG) W ROKU SZKOLNYM 2019/2020

1. Klasy I techników i szkół branżowych I stopnia – dla absolwentów gimnazjum i ośmioletniej szkoły podstawowej (wszystkie zawody oprócz technika rachunkowości i technika ekonomisty)

1.1. Klasy I techników i szkół branżowych I stopnia – dla absolwentów gimnazjum

- **Uczniowie będący absolwentami dotychczasowego gimnazjum, rozpoczynający w roku szkolnym 2019/2020 naukę w klasie I technikum lub szkoły branżowej I stopnia, oprócz podstawy programowej dla zawodu z 2019 r.¹ mają obowiązek realizacji treści nauczania w zakresie podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej (PDG) z podstawy programowej kształcenia w zawodach z 2017 r.²**
- W podstawie programowej kształcenia w zawodach z 2017 r. zawarte są następujące efekty kształcenia z zakresu PDG:

Uczeń:

- stosuje pojęcia z obszaru funkcjonowania gospodarki rynkowej;
 - stosuje przepisy prawa pracy, przepisy prawa dotyczące ochrony danych osobowych oraz przepisy prawa podatkowego i prawa autorskiego;
 - stosuje przepisy prawa dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej;
 - rozróżnia przedsiębiorstwa i instytucje występujące w branży i powiązania między nimi;
 - analizuje działania prowadzone przez przedsiębiorstwa funkcjonujące w branży;
 - inicjuje wspólne przedsięwzięcia z różnymi przedsiębiorstwami z branży;
 - przygotowuje dokumentację niezbędną do uruchomienia i prowadzenia działalności gospodarczej;
 - prowadzi korespondencję związaną z prowadzeniem działalności gospodarczej;
 - obsługuje urządzenia biurowe oraz stosuje programy komputerowe wspomagające prowadzenie działalności gospodarczej;
 - planuje i podejmuje działania marketingowe prowadzonej działalności gospodarczej;
 - planuje działania związane z wprowadzaniem innowacyjnych rozwiązań;
 - stosuje zasady normalizacji;
 - optymalizuje koszty i przychody prowadzonej działalności gospodarczej.
- **Dla osiągnięcia ww. efektów kształcenia w programie nauczania dla każdego zawodu nauczanego w technikum i szkole branżowej I stopnia powinny być wyodrębnione obowiązkowe zajęcia edukacyjne z zakresu podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej, czyli przedmiot nauczania – podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej.**

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. z 2019 r., poz. 991).

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. z 2017 r., poz. 860, z późn. zm.).

- Realizacja przedmiotu podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej w klasach dla absolwentów gimnazjum powinna odbywać się w ramach godzin przeznaczonych na kształcenie zawodowe.
- Przepisy rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania³ nie określają, w której klasie i w jakim wymiarze mają być realizowane poszczególne przedmioty zawodowe – jest to decyzja szkoły.
- W związku z tym, że treści nauczania realizowane w ramach podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej mają przygotować uczniów do prowadzenia własnego przedsiębiorstwa oraz że stanowią one rozszerzenie treści realizowanych w ramach podstaw przedsiębiorczości, ważne jest, aby PDG było realizowane w ostatnim roku cyklu kształcenia – czyli w klasie III szkoły branżowej I stopnia lub w klasie IV techników w wymiarze 60 lub 30 godzin.

1.2. Klasy I techników i szkół branżowych I stopnia – dla absolwentów ośmioletniej szkoły podstawowej

- Uczniowie będący absolwentami ośmioklasowej szkoły podstawowej, rozpoczynający w roku szkolnym 2019/2020 naukę w klasie I technikum lub szkoły branżowej I stopnia, realizują tylko podstawę programową dla zawodu z 2019 r. **Ta grupa uczniów nie ma obowiązku realizacji treści nauczania w zakresie podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej (PDG) z podstawy programowej kształcenia w zawodach z 2017 r.**
- W podstawach programowych kształcenia w zawodach z 16 maja 2019 r. ze „starych” efektów kształcenia dotyczących PDG zachowano tylko jeden: „rozpoznaje właściwe normy i procedury oceny zgodności podczas realizacji zadań zawodowych” – występuje on we wszystkich zawodach.
- **W tych klasach treści nauczania z zakresu PDG mogą być włączane do programu nauczania dla każdego zawodu na podstawie zapisu Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. z 2019 r., poz. 316), który brzmi: „Program nauczania zawodu może również wykraczać poza treści nauczania ustalone dla danego zawodu w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego”.**
- Wielu uczniów techników i szkół branżowych I stopnia po zakończeniu edukacji w szkole ponadpodstawowej będzie zakładać własne firmy związane z wyuczonym zawodem. Dlatego ważne jest, aby w trakcie kształcenia nabyli oni – oprócz umiejętności

³ W roku szkolnym 2019/2020:

- **we wszystkich klasach techników i szkół branżowych I stopnia przeznaczonych dla absolwentów gimnazjów** należy stosować plany nauczania określone w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz.U. z 2017 r., poz. 703).
- **we wszystkich klasach techników i szkół branżowych I stopnia przeznaczonych dla absolwentów ośmioklasowej szkoły podstawowej** należy stosować plany nauczania określone w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz.U. z 2019 r., poz. 639).

typowo zawodowych – również umiejętności potrzebne zarówno przy podejmowaniu działalności gospodarczej, jak i w trakcie jej prowadzenia. W przypadku tych uczniów uzasadnione jest więc rozszerzenie programu nauczania dla zawodu o treści dotyczące PDG.

- Zagadnienia związane z podejmowaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej występują w podstawach przedsiębiorczości (przedmiot ogólnokształcący). Jednak w ramach 60 godzin tego przedmiotu tylko 19 ma być przeznaczonych na dział poświęcony przedsiębiorstwu, w ramach którego m.in. występują treści nauczania dotyczące PDG. Wydaje się, że taki wymiar godzin jest zbyt mały, aby przygotować uczniów techników i szkół branżowych I stopnia do prowadzenia własnego przedsiębiorstwa zaraz po ukończeniu szkoły.
- Zakres treści nauczania dotyczący podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej zapisany w podstawie programowej kształcenia w zawodach z 2017 r. dobrze przygotowywał uczniów do prowadzenia własnej firmy – dlatego wydaje się uzasadnione, aby uczniowie będący absolwentami ośmioletniej szkoły podstawowej realizowali te same treści co uczniowie będący absolwentami gimnazjów.
- **Realizacja przedmiotu podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej w klasach dla absolwentów szkoły podstawowej może odbywać się w ramach godzin przeznaczonych do dyspozycji dyrektora szkoły lub w ramach godzin przeznaczonych na kształcenie zawodowe.**
- Przepisy rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania nie określają, w której klasie i w jakim wymiarze mają być realizowane poszczególne przedmioty zawodowe – jest to decyzja szkoły.
- W związku z tym, że treści nauczania realizowane w ramach podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej mają przygotować uczniów do prowadzenia własnego przedsiębiorstwa oraz że one stanowią rozszerzenie treści realizowanych w ramach podstaw przedsiębiorczości, ważne jest, aby PDG było realizowane w ostatnim roku cyklu kształcenia – czyli w klasie III szkoły branżowej I stopnia lub w klasie V techników w wymiarze 60 lub 30 godzin⁴.

1.3. Program nauczania PDG i plan wynikowy

Zarówno w klasach przeznaczonych dla absolwentów gimnazjów, jak i w klasach przeznaczonych dla absolwentów ośmioletniej szkoły podstawowej mogą Państwo wykorzystać przygotowane przez nas plany wynikowe i programy nauczania:

- plan wynikowy PDG w wymiarze 30 godzin (2019 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#);
- plan wynikowy PDG w wymiarze 60 godzin (2019 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#);
- program nauczania PDG w wymiarze 30 godzin (2019 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#);
- program nauczania PDG w wymiarze 60 godzin (2019 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#).

⁴ Czas trwania nauki w szkołach przeznaczonych dla absolwentów gimnazjów wynosi: 3 lata w liceach ogólnokształcących i szkołach branżowych I stopnia oraz 4 lata w technikach, a czas trwania nauki w szkołach przeznaczonych dla absolwentów ośmioklasowej szkoły podstawowej wynosi: 3 lata w szkołach branżowych I stopnia, 4 lata w liceach ogólnokształcących oraz 5 lat w technikach.

Wybrany przez Państwa program nauczania z PDG powinniście włączyć do obowiązujących w Waszych szkołach programów nauczania dla zawodów, na podstawie których będzie realizowane kształcenie od 1 września 2019 r. (zarówno w klasach przeznaczonych dla absolwentów gimnazjów, jak i w klasach przeznaczonych dla absolwentów ośmioklasowej szkoły podstawowej).

2. Klasy I techników – dla absolwentów gimnazjów i ośmioletniej szkoły podstawowej (zawody technik rachunkowości i technik ekonomista)

- **W podstawach programowych kształcenia z 2019 r. w zawodach technik rachunkowości i technik ekonomista występuje kwalifikacja „Podstawy ekonomii i statystyki”, która obejmuje m.in. następujące efekty kształcenia z zakresu PDG:**

Uczeń:

- charakteryzuje podmioty gospodarcze;
- zakłada i prowadzi działalność gospodarczą;
- rozpoznaje właściwe normy i procedury oceny zgodności podczas realizacji zadań zawodowych.

Uważam, że wszystkie ww. efekty kształcenia powinny być realizowane w ramach jednego przedmiotu – podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej.

- Uczniowie będący absolwentami dotychczasowego gimnazjum, rozpoczynający w roku szkolnym 2019/2020 naukę w klasie I technikum, oprócz podstawy programowej dla zawodu z 2019 r. mają obowiązek realizacji treści nauczania w zakresie podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej (PDG) z podstawy programowej kształcenia w zawodach z 2017 r. Moim zdaniem w zawodach technik ekonomista i technik rachunkowości wszystkie treści nauczania dotyczące tej problematyki (z 2017 i 2019 r.) powinny być połączone w jeden przedmiot.
- W zawodach technik ekonomista i technik rachunkowości przedmiot podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej pozwala uczniom poznać pojęcia i zdobyć umiejętności, które będą przez nich wykorzystywane w ramach innych przedmiotów zawodowych. Dlatego powinien być on realizowany na początku cyklu kształcenia. Ważna jest współpraca nauczyciela tego przedmiotu z nauczycielem podstaw przedsiębiorczości, ponieważ w ramach obu przedmiotów realizowanych jest dużo podobnych treści nauczania.
- Jeżeli zdecydujecie się Państwo na realizację przedmiotu podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej według przedstawionej powyżej koncepcji, możecie wykorzystać opracowane przez nas materiały⁵:
 - plan wynikowy PDG w wymiarze 60 godzin (2019 r. EKA): [plik PDF](#), [plik WORD](#).

⁵ Program nauczania zostanie opracowany do końca lipca 2019 r.

3. Klasy II i III techników i szkół branżowych I stopnia – dla absolwentów gimnazjów (wszystkie zawody)

- W tych klasach należy realizować podstawę programową kształcenia w zawodach z 31 marca 2017 r.⁶, która obejmuje następujące efekty kształcenia z zakresu PDG:

Uczeń:

- stosuje pojęcia z obszaru funkcjonowania gospodarki rynkowej;
 - stosuje przepisy prawa pracy, przepisy prawa dotyczące ochrony danych osobowych oraz przepisy prawa podatkowego i prawa autorskiego;
 - stosuje przepisy prawa dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej;
 - rozróżnia przedsiębiorstwa i instytucje występujące w branży i powiązania między nimi;
 - analizuje działania prowadzone przez przedsiębiorstwa funkcjonujące w branży;
 - inicjuje wspólne przedsięwzięcia z różnymi przedsiębiorstwami z branży;
 - przygotowuje dokumentację niezbędną do uruchomienia i prowadzenia działalności gospodarczej;
 - prowadzi korespondencję związaną z prowadzeniem działalności gospodarczej;
 - obsługuje urządzenia biurowe oraz stosuje programy komputerowe wspomagające prowadzenie działalności gospodarczej;
 - planuje i podejmuje działania marketingowe prowadzonej działalności gospodarczej;
 - **planuje działania związane z wprowadzaniem innowacyjnych rozwiązań⁷;**
 - **stosuje zasady normalizacji;**
 - optymalizuje koszty i przychody prowadzonej działalności gospodarczej.
- Jeżeli zdecydujecie się Państwo na włączenie przedmiotu podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej do obowiązujących w Waszych szkołach programów nauczania dla zawodów, możecie wykorzystać opracowane przez nas materiały:
 - plan wynikowy PDG w wymiarze 30 godzin (2017 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#);
 - plan wynikowy PDG w wymiarze 60 godzin (2017 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#);
 - program nauczania PDG w wymiarze 30 godzin (2017 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#);
 - program nauczania PDG w wymiarze 60 godzin (2017 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#).

⁶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. z 2017 r., poz. 860, z późn. zm.).

⁷ Czerwoną czcionką zapisane zostały efekty kształcenia, których nie było w podstawie programowej kształcenia w zawodach z 2012 r.

4. Klasy IV techników (wszystkie zawody)

- W tych klasach należy realizować podstawę programową kształcenia w zawodach z 7 lutego 2012 r.⁸, która obejmuje następujące efekty kształcenia z zakresu PDG:

Uczeń:

- stosuje pojęcia z obszaru funkcjonowania gospodarki rynkowej;
 - stosuje przepisy prawa pracy, przepisy prawa dotyczące ochrony danych osobowych oraz przepisy prawa podatkowego i prawa autorskiego;
 - stosuje przepisy prawa dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej;
 - rozróżnia przedsiębiorstwa i instytucje występujące w branży i powiązania między nimi;
 - analizuje działania prowadzone przez przedsiębiorstwa funkcjonujące w branży;
 - inicjuje wspólne przedsięwzięcia z różnymi przedsiębiorstwami z branży;
 - przygotowuje dokumentację niezbędną do uruchomienia i prowadzenia działalności gospodarczej;
 - prowadzi korespondencję związaną z prowadzeniem działalności gospodarczej;
 - obsługuje urządzenia biurowe oraz stosuje programy komputerowe wspomagające prowadzenie działalności gospodarczej;
 - planuje i podejmuje działania marketingowe prowadzonej działalności gospodarczej;
 - optymalizuje koszty i przychody prowadzonej działalności gospodarczej.
- Jeżeli zdecydujecie się Państwo na włączenie przedmiotu podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej do obowiązujących w Waszych szkołach programów nauczania dla zawodów, możecie wykorzystać opracowane przez nas materiały:
 - plan wynikowy PDG w wymiarze 60 godzin (2012 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#);
 - program nauczania PDG w wymiarze 60 godzin (2012 r.): [plik PDF](#), [plik WORD](#).

⁸ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. z 2012 r., poz. 804, z późn. zm.).